

Europese Raad

**Brussel, 11 december 2020
(OR. en)**

EUCO 22/20

**CO EUR 17
CONCL 8**

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
Betreft:	Bijeenkomst van de Europese Raad (10 en 11 december 2020) – Conclusies

Hierbij gaan voor de delegaties de conclusies die de Europese Raad op bovengenoemde bijeenkomst heeft aangenomen.

De Europese Raad bracht een eerbetoon aan Valéry Giscard d'Estaing, de voormalige Franse president, die op 2 december 2020 is overleden. Hij was een van de drijvende krachten achter het Europese project, en speelde een doorslaggevende rol bij het instellen van de Europese Raad.

I. MFK/NEXTGENERATIONEU

1. De Europese Raad herinnert eraan dat de Europese Unie, haar lidstaten en haar instellingen alle gehecht zijn aan de bevordering en eerbiediging van de waarden waarop de Unie berust, waaronder de rechtsstaat, zoals neergelegd in de Verdragen. Hij herinnert er tevens aan dat artikel 7 VEU de procedure bevat voor het aanpakken van schendingen van de in artikel 2 VEU bedoelde waarden van de Unie.
2. Teneinde een wederzijds bevredigende oplossing te vinden en tegemoet te komen aan de bedenkingen die zijn geuit met betrekking tot de ontwerpverordening betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting, meer bepaald met betrekking tot de manier waarop deze verordening zal worden toegepast, onderstreept de Europese Raad dat de verordening moet worden toegepast met volledige inachtneming van artikel 4, lid 2, VEU, met name de nationale identiteit van de lidstaten die besloten ligt in hun politieke en constitutionele basisstructuren, het beginsel van bevoegdheidstoedeling, en de beginselen van objectiviteit, non-discriminatie en gelijke behandeling van de lidstaten.

De Europese Raad is het eens over het volgende:

- a) De verordening betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting heeft ten doel de Uniebegroting, met inbegrip van NextGenerationEU, het goede financiële beheer daarvan en de financiële belangen van de Unie te beschermen. De Uniebegroting, met inbegrip van NextGenerationEU, moet worden beschermd tegen elke vorm van fraude, corruptie en belangenconflict.
- b) De toepassing van het conditionaliteitsmechanisme uit hoofde van de verordening zal objectief, eerlijk, onpartijdig en op feiten gebaseerd zijn, en zorgen voor een eerlijke rechtsbedeling, non-discriminatie en gelijke behandeling van de lidstaten.

- c) Om te waarborgen dat deze beginselen in acht worden genomen, is de Commissie voornemens richtsnoeren te ontwikkelen en aan te nemen over de manier waarop zij de verordening zal toepassen, inclusief een methode voor de uitvoering van de beoordeling ervan. Deze richtsnoeren zullen in nauw overleg met de lidstaten worden ontwikkeld. Mocht een beroep tot nietigverklaring met betrekking tot de verordening worden ingesteld, dan zullen de richtsnoeren worden afgerond nadat het arrest van het Hof van Justitie is gegeven, zodat alle relevante elementen die uit dat arrest voortvloeien, erin kunnen worden meegenomen. De voorzitter van de Commissie zal de Europese Raad volledig informeren. Zolang die richtsnoeren niet gereed zijn, zal de Commissie geen maatregelen uit hoofde van de verordening voorstellen.
- d) Bij de toepassing van het mechanisme zal het subsidiaire karakter ervan in acht worden genomen. Maatregelen in het kader van het mechanisme zullen alleen in overweging worden genomen indien de Uniebegroting niet effectiever kan worden beschermd middels andere procedures in het Unierecht, onder meer op grond van de verordening gemeenschappelijke bepalingen, het financieel reglement of inbreukprocedures uit hoofde van het Verdrag.
- e) De maatregelen in het kader van het mechanisme zullen in verhouding moeten staan tot de gevolgen van de schendingen van de rechtsstaat voor het goed financieel beheer van de Uniebegroting of voor de financiële belangen van de Unie, en het causaal verband tussen die inbreuken en de negatieve gevolgen voor de financiële belangen van de Unie zal voldoende direct moeten zijn en naar behoren moeten worden vastgesteld. De loutere vaststelling van een schending van de rechtsstaat volstaat niet om het mechanisme in werking te stellen.
- f) De in de verordening genoemde triggerfactoren moeten worden gelezen en toegepast als een gesloten lijst van homogene elementen waarin geen factoren of gebeurtenissen van een andere aard kunnen worden opgenomen. De verordening heeft geen betrekking op algemene tekortkomingen.
- g) Elke formele opening van de procedure zal worden voorafgegaan door een grondige dialoog met de betrokken lidstaat, teneinde deze de mogelijkheid te bieden de situatie te verhelpen.

- h) De Commissie zal de volledige verantwoordelijkheid dragen om, aan de hand van eigen informatie of informatie van derden, autonoom te beoordelen of de voorwaarden voor de vaststelling van maatregelen zijn vervuld. Zij zal de volledige verantwoordelijkheid dragen voor de juistheid en de relevantie van de informatie en de bevindingen waarop zij haar beoordeling baseert. Indien dergelijke informatie en bevindingen, ongeacht de oorsprong ervan, voor de toepassing van de verordening worden gebruikt, zal de Commissie ervoor zorgen dat de relevantie en het gebruik ervan uitsluitend worden bepaald in het licht van de doelstelling van de verordening, namelijk de bescherming van de financiële belangen van de Unie.
 - i) De in het kader van het mechanisme genomen maatregelen zullen op initiatief van de betrokken lidstaat onmiddellijk worden geëvalueerd, of door de Commissie uiterlijk een jaar na de vaststelling ervan door de Raad. Indien de Commissie besluit geen voorstel tot opheffing van de maatregelen in te dienen, zal zij de redenen voor haar besluit opgeven en deze tijdens een zitting van de Raad mededelen.
 - j) Ingeval de betrokken lidstaat een verzoek als bedoeld in overweging 26 van de verordening indient, zet de voorzitter van de Europese Raad het punt op de agenda van de Europese Raad. De Europese Raad zal ernaar streven hierover een gemeenschappelijk standpunt te formuleren.
 - k) De verordening is tot stand gekomen als integraal onderdeel van de nieuwe begrotingscyclus, en zal daarom vanaf 1 januari 2021 van toepassing zijn, en de maatregelen zullen alleen gelden voor begrotingsvastleggingen in het kader van het nieuw meerjarig financieel kader, inclusief NextGenerationEU.
3. De Europese Raad verwelkomt het voornemen van de Commissie om een verklaring aan te nemen die zal worden opgenomen in de notulen van de Raadszitting waarin een beslissing over de verordening wordt genomen, en waarin zij zich ertoe verbindt de in punt 2 hierboven genoemde elementen die onder haar bevoegdheid vallen, toe te passen bij de uitvoering van de verordening.

4. De Europese Raad is het erover eens dat de elementen in de punten 1 tot en met 3 hierboven een passend en duurzaam antwoord vormen op de geuite bedenkingen, en dat niet aan de rechten van de lidstaten uit hoofde van artikel 263 VWEU wordt geraakt. Tegen deze achtergrond verzoekt hij het Europees Parlement en de Raad onmiddellijk het nodige te doen voor de goedkeuring van het gehele pakket van relevante instrumenten, met inbegrip van de verordening betreffende het meerjarig financieel kader en het eigenmiddelenbesluit. De lidstaten zullen alles in het werk stellen om het eigenmiddelenbesluit overeenkomstig hun respectieve grondwettelijke voorschriften goed te keuren, zodat het snel in werking kan treden.

II. COVID-19

5. De Europese Raad is ingenomen met de recente positieve berichten over de ontwikkeling van doeltreffende vaccins tegen COVID-19, en de aankoopovereenkomsten die de Commissie reeds heeft gesloten.
6. De komst van vaccins betekent echter niet dat de pandemie voorbij is. De epidemiologische situatie in Europa blijft zorgwekkend, ook al beginnen de aanzienlijke inspanningen van iedereen vruchten af te werpen. Wij moeten onze inspanningen om de verspreiding van het virus tegen te gaan, dan ook voortzetten teneinde nieuwe besmettingsgolven te voorkomen.
7. De Europese Raad is ingenomen met de coördinatie van de inspanningen tot dusver op EU-niveau en verbindt zich ertoe deze coördinatie te versterken, met name bij het voorbereiden van een geleidelijke opheffing van de beperkingen en een terugkeer naar normaal reisverkeer, met inbegrip van grensoverschrijdend toerisme, wanneer de gezondheidssituatie het toelaat. Hij is het erover eens dat de lidstaten hun ervaringen en plannen voor de toekomst meer met elkaar moeten delen. Voortbouwend op het werk dat de afgelopen weken is verricht, verzoekt de Europese Raad de Commissie een voorstel in te dienen voor een aanbeveling van de Raad over een gemeenschappelijk kader voor antigeensneltests en voor de wederzijdse erkenning van testresultaten. Ook moet een gecoördineerde aanpak van vaccinatiebewijzen worden ontwikkeld.

8. De Europese Raad onderstreept het belang van voorbereidingen voor de tijdige inzet en distributie van vaccins, waaronder de ontwikkeling van nationale vaccinatiestrategieën, om ervoor te zorgen dat de vaccins tijdig en op gecoördineerde wijze beschikbaar worden gesteld aan de inwoners van de EU. Het is belangrijk te zorgen voor duidelijke feitelijke informatie over de vaccins, en desinformatie tegen te gaan.
9. Vaccinatie moet als een mondiaal publiek goed worden behandeld. De EU zal zich blijven inspannen om een bijdrage te leveren aan de internationale respons op de pandemie, onder meer via de Covax-faciliteit, die tot doel heeft betaalbare en eerlijke toegang tot vaccins voor iedereen te garanderen.
10. De Europese Raad benadrukt dat de weerbaarheid op gezondheidsgebied verder moet worden versterkt, onder meer door de voorstellen voor een Europese gezondheidsunie verder uit te werken en ten volle gebruik te maken van het potentieel van gezondheidsgegevens in Europa.
11. Om beter te kunnen anticiperen op potentiële toekomstige pandemieën en deze beter onder controle te kunnen houden, zal de EU, rekening houdend met lopende evaluaties, waaronder die van de Internationale Gezondheidsregeling, manieren propageren om de internationale samenwerking te versterken, onder meer met een mogelijk internationaal verdrag inzake pandemieën binnen het kader van de Wereldgezondheidsorganisatie, de spil van de internationale samenwerking op gezondheidsgebied.

III. KLIMAATVERANDERING

12. Om de doelstelling van een klimaatneutrale EU in 2050 te verwezenlijken in overeenstemming met de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs, moet de EU voor het komende decennium meer ambitie tonen en haar beleidskader voor klimaat en energie actualiseren. Met dat doel schaarde de Europese Raad zich achter een bindende EU-doelstelling van een nettoreductie in de EU van uitgestoten broeikasgassen van ten minste 55 % in 2030 ten opzichte van 1990. De Europese Raad roept de twee wetgevers op om deze nieuwe doelstelling in het voorstel voor een Europese klimaatwet op te nemen en deze wet snel vast te stellen.

13. Wij zullen onze klimaatambitie verhogen op een manier die duurzame economische groei stimuleert, banen schept, gezondheids- en milieuvoordelen voor de EU-burgers oplevert en bijdraagt aan het mondiale concurrentievermogen van de EU-economie op lange termijn, omdat het een stimulans vormt voor innovatie op het gebied van groene technologieën.
14. De doelstelling zal collectief door de EU worden verwezenlijkt op een zo kosteneffectief mogelijke manier. Alle lidstaten zullen hieraan meewerken, rekening houdend met overwegingen van billijkheid en solidariteit; niemand zal worden achtergelaten. De nieuwe doelstelling voor 2030 moet worden verwezenlijkt op een manier die het concurrentievermogen van de EU in stand houdt en rekening houdt met de verschillende uitgangspunten, de specifieke nationale omstandigheden en het emissiereductiepotentieel van de lidstaten, met inbegrip van de insulaire lidstaten en eilanden, alsook met de geleverde inspanningen. De Europese Raad onderkent dat interconnecties, energiezekerheid voor alle lidstaten en energie voor een prijs die voor huishoudens en bedrijven betaalbaar is, moeten worden gewaarborgd, en dat het recht van de lidstaten om zelf over hun energiemix te beslissen en de meest geschikte technologieën - waaronder transitietechnologieën, zoals gas - te kiezen om gezamenlijk de klimaatdoelstelling voor 2030 te verwezenlijken, moet worden geëerbiedigd.
15. Er moeten overheidsfinanciën en particulier kapitaal worden ingezet om te voorzien in de aanzienlijke investeringsbehoeften die uit deze verhoogde ambitie voortvloeien. De economische respons op de coronacrisis biedt de kans om de duurzame transformatie en modernisering van onze economieën te versnellen en een concurrentievoordeel te behalen. Om onze klimaatambitie te verwezenlijken, moet optimaal worden gebruikgemaakt van het MFK/NextGenerationEU-pakket, met inbegrip van het mechanisme voor een rechtvaardige transitie. Zoals in juli 2020 overeengekomen, zal klimaatactie worden geïntegreerd in beleidsmaatregelen en programma's die in het kader van het MFK en NextGenerationEU worden gefinancierd. Voor het totale bedrag aan uitgaven in het kader van het MFK en NextGenerationEU zal een algemene klimaatdoelstelling van ten minste 30 % gelden, die zal worden weerspiegeld in passende streefcijfers in sectorale wetgeving.

16. De EU moet de ontwikkeling van gemeenschappelijke, internationale normen voor groene financiering stimuleren. De Europese Raad verzoekt de Commissie uiterlijk in juni 2021 een wetgevingsvoorstel voor een EU-norm voor groene obligaties in te dienen. De Europese Raad is ook ingenomen met de Climate Bank Roadmap 2021-2025 van de EIB-groep, die zal helpen de toezegging van de EIB-groep in te lossen om tot 2030 een bedrag van 1 biljoen EUR aan klimaat- en milieu-investeringen te ondersteunen.
17. De Europese Raad verzoekt de Commissie na te gaan hoe alle economische sectoren het best kunnen bijdragen aan de doelstelling voor 2030 en de nodige voorstellen te doen, vergezeld van een grondige analyse van de ecologische, economische en sociale gevolgen op het niveau van de lidstaten, rekening houdend met de nationale energie- en klimaatplannen en kijkend naar bestaande mogelijkheden tot flexibiliteit. De Commissie wordt verzocht om, met inachtneming van de beginselen uit punt 14, met name te overwegen:
 - manieren te verkennen waarop het ETS, en met name het koolstofbeprijzingsbeleid, kan worden versterkt, zonder afbreuk te doen aan de integriteit ervan en rekening houdend met de noodzaak om distributieproblemen en energiearmoede aan te pakken.
 - maatregelen voor te stellen die energie-intensieve industrieën in staat stellen innovatieve klimaatneutrale technologieën te ontwikkelen en toe te passen met behoud van hun industriële concurrentievermogen;
 - een mechanisme voor koolstofgrenscorrectie voor te stellen om de milieu-integriteit van het EU-beleid te waarborgen en koolstoflekkage te voorkomen op een manier die aan de WTO-regels voldoet;
 - tegemoet te komen aan de bezorgdheid die is geuit in verband met de verdeling van de inspanningen, billijkheid en kosteneffectiviteit, bosbouw en landgebruik en de toenemende emissies en afnemende putten in deze sectoren, veroorzaakt door de negatieve gevolgen van klimaatverandering.
18. Het gebrek aan evenwicht voor de begunstigden van het moderniseringsfonds, die geen inkomen ontvangen dat gelijk is aan de kosten die door de ETS-installaties in die lidstaten worden betaald, zal in de toekomstige wetgeving worden meegenomen.

19. De Europese Raad zal hierop terugkomen en zal tijdig aanvullende richtsnoeren vaststellen, voordat de Commissie haar voorstellen indient. Bij die gelegenheid zal de toekomst van de verordening inzake de verdeling van de inspanningen aan bod komen.
20. De nationaal bepaalde bijdrage van de EU zal worden geactualiseerd volgens de nieuwe bindende doelstelling en vóór het eind van het jaar worden voorgelegd aan het secretariaat van het UNFCCC. De Europese Raad herhaalt in de aanloop naar de COP 26 dat internationale betrokkenheid cruciaal is om klimaatverandering met succes te kunnen aanpakken. Hij doet een oproep aan alle andere partijen, en de grote economieën in het bijzonder, om met eigen ambitieuze doelstellingen en beleid te komen. Hij onderstreept het belang van een sterk, gecoördineerd optreden via actieve Europese klimaatdiplomatie.
21. De EU zal ervoor zorgen dat haar handelsbeleid en haar handelsovereenkomsten consistent zijn met haar klimaatambitie.
22. De Europese Raad ziet uit naar intensivering van de internationale inspanningen ter bescherming van de biodiversiteit, in de aanloop naar de 15e Conferentie van de Partijen bij het Verdrag inzake biologische diversiteit, volgend jaar in China.

IV. VEILIGHEID

23. De Europese Raad veroordeelt met klem de recente terroristische aanslagen in Europa. Hij betuigt zijn diepste medeleven met de familieleden en vrienden van de slachtoffers en is solidair met de bevolking van Oostenrijk, Duitsland en Frankrijk. Hij benadrukt het belang van ondersteuning van de slachtoffers van terreurdaden en van de volledige uitvoering van de EU-richtlijnen ter zake. Wij zijn verenigd in de strijd tegen radicalisering, terrorisme en gewelddadig extremisme. De EU blijft na deze aanvallen op de grondrechten en de fundamentele vrijheden vasthouden aan de gemeenschappelijke waarden die onze pluralistische samenlevingen schragen en zal haar collectieve inspanningen om deze waarden te beschermen, vastberaden voortzetten. In dit verband is het van belang de bestaande besluiten volledig ten uitvoer te leggen. De Europese Raad ziet tevens uit naar de presentatie door de Commissie van een nieuwe EU-agenda inzake terrorismebestrijding en verzoekt hier verder werk van te maken. Hij bekrachtigt de rol van de EU-coördinator voor terrorismebestrijding.

24. De Europese Raad veroordeelt alle vormen van aanvallen op de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst en overtuiging, met inbegrip van antisemitisme, racisme en vreemdelingenhaat, en beklemtoont hoe belangrijk het is dat het aanzetten tot haat en geweld alsook onverdraagzaamheid worden bestreden. De Europese Raad is ingenomen met de goedkeuring van de verklaring van de Raad over het mainstreamen van de bestrijding van antisemitisme op alle beleidsterreinen.
25. Het is van essentieel belang radicalisering te voorkomen en de ideologieën achter terrorisme en gewelddadig extremisme, ook online, aan te pakken. De Europese Raad roept ertoe op:
- de bestrijding van illegale online-inhoud op te voeren. In dat verband kijkt hij uit naar een ambitieus voorstel van de Commissie om in het kader van de wet inzake digitale diensten onlineplatforms een grotere verantwoordelijkheid te geven;
 - het voorstel ter voorkoming van de verspreiding van terroristische online-inhoud spoedig goed te keuren;
 - ervoor te zorgen dat godsdienstonderwijs en religieuze opleidingen overeenstemmen met de Europese grondrechten en waarden, en buitenlandse beïnvloeding van nationale maatschappelijke en religieuze organisaties via niet-transparante financiering, aan te pakken;
 - ondersteuning te bieden voor initiatieven die een beter inzicht bieden in de verspreiding van extremistische ideologieën. Wetenschappelijke kennis, onderzoek en expertise moeten op Europees niveau breder worden uitgewisseld.
26. Het is van essentieel belang dat rechtshandavings- en justitiële autoriteiten hun wettelijke bevoegdheden ter bestrijding van zware criminaliteit zowel online als offline kunnen uitoefenen. De Europese Raad onderstreept dat de werkzaamheden met betrekking tot de bewaring van gegevens, die noodzakelijk is voor de bestrijding van zware criminaliteit, moeten worden voortgezet in het licht van de meest recente jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en met volledige inachtneming van de grondrechten en de fundamentele vrijheden.
27. Om de rechtshandhaving in de hele EU en het goede functioneren van het Schengengebied verder te ondersteunen, moeten overeengekomen maatregelen aanzienlijk stringenter worden uitgevoerd, en moet de politieke en justitiële samenwerking beter worden gecoördineerd.

28. De Europese Raad:

- verzoekt de lidstaten zich meer inspanningen te getroosten om Europese databanken en informatiesystemen ten volle te gebruiken, en dan met name om deze databanken te voeden met relevante gegevens over personen die naar hun individuele beoordeling een ernstige terroristische of gewelddadige extremistische dreiging vormen, met inbegrip van buitenlandse terroristische strijders;
- wijst erop dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat alle personen die de buitengrenzen van de Unie overschrijden overeenkomstig de EU-wetgeving ter zake aan de relevante databanken worden getoetst;
- verzoekt de twee wetgevers het voorstel tot versterking van het mandaat van Europol te bespreken, opdat het spoedig kan worden aangenomen;
- onderstreept het algehele belang van politieële en justitieële samenwerking in al haar aspecten.

V. **EXTERNE BETREKKINGEN**

Betrekkingen EU-VS

29. De Europese Raad heeft na de verkiezingen in de Verenigde Staten een bespreking gehouden over de betrekkingen tussen de EU en de VS. Hij benadrukte het belang van een sterk strategisch trans-Atlantisch partnerschap dat gevestigd is op gemeenschappelijke belangen en gedeelde waarden. In het licht van de noodzakelijke aanpak van urgente mondiale uitdagingen is dit van buitengewoon belang. De EU ziet uit naar samenwerking met de Verenigde Staten, met name om de mondiale respons ter bestrijding van de COVID-19-pandemie op te voeren, klimaatverandering aan te pakken, het economisch herstel te bevorderen, samen te werken rond digitale en technologische vraagstukken, de wederzijdse handel te versterken, handelsgeschillen op te lossen, de WTO te hervormen en multilateralisme evenals vrede en veiligheid te bevorderen. Wij staan klaar om met de nieuwe president van de Verenigde Staten over gezamenlijke prioriteiten te spreken.

Oostelijk Middellandse Zeegebied

30. De Europese Raad is, gezien de situatie in het oostelijk Middellandse Zeegebied, teruggekomen op zijn conclusies van 1 en 2 oktober 2020 over de betrekkingen van de Europese Unie met Turkije. Het valt te betreuren dat Turkije zich heeft ingelaten met eenzijdige acties en provocaties, en zijn toon tegen de EU, de EU-lidstaten en de Europese leiders heeft verhard. Er vinden nu nog steeds unilaterale en provocerende activiteiten van Turkije plaats in het oostelijk Middellandse Zeegebied, onder meer in de exclusieve economische zone van Cyprus. De Europese Raad neemt nota van de terugtrekking van het vaartuig Oruç Reis door Turkije en dringt aan op aanhoudende de-escalatie, zodat de rechtstreekse verkennende gesprekken tussen Griekenland en Turkije spoedig kunnen worden hervat en probleemloos kunnen worden voortgezet.
31. De Europese Raad wijst nogmaals op het strategische belang van de EU bij de ontwikkeling van coöperatieve en wederzijds voordelige betrekkingen met Turkije. Het aanbod van een positieve agenda EU-Turkije ligt nog steeds op tafel, mits Turkije bereidheid toont zich in te zetten voor een echt partnerschap met de Unie en haar lidstaten, en de geschillen op te lossen door middel van dialoog en in overeenstemming met het internationaal recht. Een dergelijke agenda zou betrekking kunnen hebben op de gebieden economie en handel, contacten tussen mensen, dialogen op hoog niveau en voortgezette samenwerking inzake migratievraagstukken. De Europese Raad benadrukt dat het van belang is communicatiekanalen tussen de EU en Turkije open te houden. De EU zal ook bereid zijn verdere financiële hulp te bieden voor Syrische vluchtelingen en gastgemeenschappen in Turkije en mee te werken aan een verantwoord beheer van migratiestromen naar alle lidstaten en aan het opvoeren van de inspanningen ter bestrijding van netwerken voor migrantensmokkel.
32. Herinnerend aan de conclusies van de Europese Raad van 1 en 2 oktober 2020 blijft de EU hechten aan de verdediging van haar belangen en die van haar lidstaten, en aan het handhaven van de regionale stabiliteit. In dit verband verzoekt de Europese Raad:
- de Raad om extra lijsten vast te stellen op basis van zijn besluit van 11 november 2019 betreffende beperkende maatregelen in het licht van ongeoorloofde booractiviteiten van Turkije in het oostelijk deel van de Middellandse Zee;

- de hoge vertegenwoordiger en de Commissie om een verslag in te dienen over de stand van zaken in verband met de politieke, economische en handelsbetrekkingen tussen de EU en Turkije en over instrumenten en mogelijke verdere stappen, waaronder een uitbreiding van het toepassingsgebied van bovengenoemd besluit, opdat de Europese Raad dit uiterlijk tijdens zijn bijeenkomst van maart 2021 kan bespreken.
33. De Europese Raad veroordeelt de unilaterale stappen van Turkije in Varosha en roept op tot volledige eerbiediging van de Resoluties 550 en 789 van de VN-Veiligheidsraad. De Europese Raad spreekt zijn steun uit voor de snelle hervatting van de onderhandelingen, onder auspiciën van de VN, en blijft ten volle hechten aan een integrale regeling van de kwestie-Cyprus, binnen het VN-kader en overeenkomstig de desbetreffende resoluties van de VN-Veiligheidsraad, en conform de beginselen waarop de EU berust. Hij verwacht hetzelfde van Turkije. De Europese Raad komt overeen dat, bij de hervatting van de onderhandelingen onder auspiciën van de secretaris-generaal van de VN, de EU een vertegenwoordiger voor de VN-missie van goede diensten zal benoemen.
 34. De Europese Raad verzoekt de hoge vertegenwoordiger verder werk te maken van het voorstel voor een multilaterale conferentie over het oostelijk Middellandse Zeegebied.
 35. De EU zal streven naar coördinatie met de Verenigde Staten over vraagstukken in verband met Turkije en de situatie in het oostelijk Middellandse Zeegebied.

Zuidelijk nabuurschap

36. Een democratisch, stabiel, groener en welvarender zuidelijk nabuurschap is een strategische prioriteit voor de EU. Vijfentwintig jaar na de start van het proces van Barcelona zijn wij vastbesloten dit strategische partnerschap, dat op een gedeelde geografie en geschiedenis stoelt, nieuw leven in te blazen, te versterken en verder te ontwikkelen.
37. Wij willen de COVID-19-pandemie gezamenlijk bestrijden, onze economieën en samenlevingen veerkrachtiger maken, onze collectieve veiligheid handhaven, de uitdaging van mobiliteit en migratie aangaan en jongeren aan beide zijden van de Middellandse Zee vooruitzichten bieden.

38. Daarbij zal worden gewerkt aan de hand van de strategische agenda 2019-2024 en de kernbeginselen van ons nabuurschapsbeleid, geschraagd door doeltreffend gebruik van al onze instrumenten. Wij zullen een nieuwe agenda voor het Middellandse Zeegebied ontwikkelen op basis van gedeelde prioriteiten en met aandacht voor specifieke oplossingen voor het Middellandse Zeegebied en nauwe samenwerking op gebieden als milieu, connectiviteit, onderwijs en cultuur, en natuurlijke hulpbronnen. In dit verband is het van essentieel belang om de rol van het maatschappelijk middenveld te versterken.
39. De Europese Raad ziet uit naar de komende gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger over een hernieuwd partnerschap met het zuidelijk nabuurschap. Dit partnerschap zou gebaseerd moeten worden op een opgewaardeerde en geïntensiverde politieke dialoog in het Middellandse Zeegebied, en moeten leiden tot hechtere samenwerking om gemeenschappelijke uitdagingen aan te gaan en gedeelde kansen te benutten.
40. Meer bepaald met betrekking tot Libië roept de Europese Raad alle actoren op te handelen naar de beginselen van het proces van Berlijn. De EU herinnert aan het aanbod om de Libische kustwacht te ondersteunen met opleiding en monitoring en met het leveren van materiaal en schepen, zulks overeenkomstig het internationaal recht, inclusief het internationaal humanitair recht. De EU roept op tot onmiddellijke vrijlating van de Italiaanse vissers die sedert begin september zonder gerechtelijke tussenkomst in hechtenis zitten.

Ostrovets

41. De Europese Raad onderstreept het belang van het garanderen van de nucleaire veiligheid van de Belarussische kerncentrale Ostrovets en verzoekt de Commissie mogelijke maatregelen te onderzoeken ter voorkoming van commerciële invoer van elektriciteit uit kerninstallaties in derde landen die niet voldoen aan de door de EU erkende veiligheidsniveaus.

Wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten

42. De Europese Raad is ingenomen met de goedkeuring door de Raad van een wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten.